

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Ангел Ангелов Марчев, Катедра Управление, УНСС, Научна специалност: Социално управление

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по Социално управление в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1513/31.05.2024 на Зам. ректора на УНСС по НИД.

Автор на дисертационния труд: Димитър Харалампиев Попов

Тема на дисертационния труд: „Модел за оценка на жизнеспособността на малки и средни предприятия в България“

1. Информация за докторанта

Докторантът се е обучавал по докторска програма към катедра "Управление" на УНСС по научна специалност Социално управление. Познавам докт. Попов още от времето, когато беше студент в специалност, водена от катедра Управление. По-късно имахме множество възможности за срещи по професионални поводи. От 2010 г. насам подпомага учебния процес на катедрата като асистент, а по-късно и докторант в катедрата. Впечатленията ми от него са отлични, както от следването му, така и при работата му със студенти и от представянията му на научни семинари и конференции. Имал съм възможността да работя с него по няколко конкретни повода – научно ръководство на дипломната му работа, учебни дисциплини, административни задачи и изследователски проекти. Във всеки един случай е демонстрирал способностите си на добър изследовател, с нагласа към задаване и изследване на сложни въпроси.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е с обем от 196 страници и се състои от три глави, увод, заключение, списък с научни и научно-приложни приноси, 15 приложения и списък на използваната литература. В изложението са включени 45 таблици (8 от тях в приложения) и 32 фигури (7 от тях в приложения).

Уводът на дисертационния труд, е с обем от 5 страници. В тази част са описани актуалността на темата, проблемът с жизнеспособността на малките и средни предприятия, целта и задачите на изследването, както и изследователските хипотези и ограниченията на изследването. Докторантът успешно обосновава необходимостта от разработването на модел за оценка на жизнеспособността на малките и средни предприятия в България.

Теоретичната глава, озаглавена „Теоретичен преглед на научната литература в областта на управление на малкия и среден бизнес“, е с обем от 69 страници. В нея се разглеждат ролята на малките и средни предприятия в съвременния икономически ракурс, значимостта на тези предприятия в Европа, различните дефиниции за малки и средни предприятия и жизнеспособност, както и преглед на модели за прогнозиране и анализ. Докторантът прави задълбочен анализ на съществуващата литература и предлага критичен преглед на различните подходи и модели за оценка на жизнеспособността на МСП.

Методическата глава, озаглавена „Методически аспекти на изследването“, е разработена на 41 страници. В тази част се описва архитектурата на изследването, процесът на извличане и подготовка на данните, изграждането и оценката на модела, както и софтуерното осигуряване. Докторантът представя подробно методологията, използвана за събирането и обработката на данните, както и критериите за оценка на моделите.

Третата глава, с приложен характер, е озаглавена „Приложно изследване на жизнеспособността по авторов модел“ и е разписана в 37 страници. В тази

част са представени разбирането и подготовката на данните, моделирането и резултатите от приложението на моделите, както и проверката на хипотезите. Докторантът предоставя детайлен анализ на резултатите от емпиричното изследване и прави заключения относно точността и приложимостта на модифицирания модел за оценка на жизнеспособността на малките и средни предприятия в България.

Заключението на дисертационния труд е с обем от 6 страници. В тази част докторантът обобщава постигнатите цели и задачи на изследването, прави изводи относно заинтересованите страни и значимостта на изследването. Заключението е логически свързано с предходните части на труда и предоставя ясна картина за резултатите и приноса на изследването.

Представената библиография съдържа 110 разнообразни по своя характер източници, от които множество са на чуждестранни автори. Проличава задълбочено проучване и използване на актуални изследвания.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

На първо място трябва да се каже ясно, че методиката е описана, изведена и използвана коректно и е подходяща за поставените задачи и хипотези. Самите задачи, са изпълнение, а от там следва и че целта на дисертацията е изпълнена.

Като цяло, позитивно впечатление прави показаната висока култура на академично мислене и включване на разнообразни аспекти на изследвания въпрос. Допълнително е видна способността на дисертанта да работи със широк спектър изследователски инструменти – Orange Data Mining, MS Excel, IBM SPSS Modeller, R & RStudio.

Получените емпирични резултати са обяснени добре, чрез изрични анализи към публикуваните таблици. В края на емпиричната част експлицитно е изведен

авторовия модел в явен и допълнително е направена съпоставка с оригиналния модел на Алтман, за по-явно изтъкване на постигнатия научен принос.

Стилът на писане на дисертацията е разбираем, а научният език е на добро ниво като липсват лесно забележими терминологични неточности. Тесктът е оформен приемливо добре - унифициране на шрифтове; унифициране на стила на оформяне на таблици, формули, схеми и прочие.

Добро впечатление прави публикуването на програмните кодове от всички използвани инструменти в подходящ репозиториум, спазвайки добрите съвременни практики за репродуцируемост на научните изследвания.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Претенциите за научни и научно-приложни приноси на дисертацията са описани в отделно приложение и в момента по същество включват:

1. Разработен е авторов модел за изследване на жизнеспособността, въз основа на синтезираната методика, която комбинира управленска теория, извличане на знания от големи масиви от данни и МСП като обект на изследване.
2. Направена е адаптация на авторовия модел за българските условия на база на финансово-счетоводни данни на български МСП, обхващащи тригодишен период като са направени важни изводи относно приложимостта, надеждността и прогнозната сила на различните методи и аналитични инструменти за оценка на жизнеспособността.
3. На базата на авторовия модел е разработен практически алгоритъм приложим в управленската практика на МСП, който може да бъде успешно използван за оценка на тяхната жизнеспособност.

4. Разработени са софтуерни решения за всеки етап от изследването и са приложени за публичен достъп

От така представените претенции съм съгласен с всичките и считам, че не те отлично отразяват методическите и приложните научни новости в дисертацията.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът има три публикации по темата на дисертацията, които са публикувани в научни издания. Публикациите отразяват основни резултати от изследването, като допринасят за научната дискусия в областта. Не възниква съмнение относно авторството на публикациите.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е оформен съгласно нормалните технически изисквания и отразява всички съществени моменти от представената дисертация.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Повечето приложения (с изключение на приложения 2, 11, 12 и 13) трябва да намерят място в основния текст на работата, в съответстващите им места, където да бъдат надлежно обяснени и така да обогатят илюстративния материал.

При номерирането на страниците е подходено странно – първите 4 страници от дисертацията нямат номерация (дори скрита – както се прави за заглавната страница), а следващите две са номерирани с римски цифри и така излиза, че дисертацията започва от увода, което е некоректно. Също така приложенията не са описани в съдържанието по отделно.

Към докторанта имам следния въпрос:

1. Какви са основните предизвикателства при адаптацията на модела на Алтман за български условия?

2. При извеждане на модела в явен експлицитен вид по какъв начин е избрана критичната стойност от 0.05 за изключване на фактори от модела и как се обяснява изключването на свободния член, който е с по-висока стойност?

3. Какви биха били резултатите от прилагането на окончателно получения модел върху използваната база данни – обучаващи и контролни?

8. Заключение

В заключение, считам, че представените бележки са по-скоро от технически характер и не намаляват съществените достойнства на представената дисертация. Това ми дава основание да гласувам положително за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на Димитър Харалампиев Попов, като автор на дисертационния труд на тема: „Модел за оценка на жизнеспособността на малки и средни предприятия в България“.

Дата: 14.06.2024, София

доц. д-р Ангел Ангелов Марчев